

2005 Coğrafya Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Hakan KOÇ¹, Bülent AKSOY²

Özet

Eğitim kurumlarında yürütülen eğitim faaliyetleri, hedef ve içerik ile başlar, eğitim kurumlarında öğrenme ve öğretme etkinlikleriyle devam eder ve değerlendirme ile son bulur. Eğitim sürecinin en önemli kısmını öğrenme ve öğretme faaliyetleri oluşturur. Türkiye'deki eğitim kurumlarında öğrenme ve öğretme faaliyetleri, eğitim kurumlarında gelişi güzel değil, M.E.B' na bağlı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından hazırlanan öğretim programlarıyla belirlenir.

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yürütülen çalışmalar sonucunda programlarda toplu bir değişime gidilmiştir. Coğrafi beceriye sahip bireylerin yetiştirilmesi ve bu amaçla bilgi, beceri, tutum ve değer eğitimi ön plana alan değişikliklerin, ortaöğretim coğrafya programına yansıtılması amacıyla akademisyen ve öğretmenlerden oluşan bir çalışma ekibi oluşturulmuştur. Bu ekibin yapmış olduğu program yenileme çalışmaları, Talim ve Terbiye Kurulu'nun 14.07.2005 tarih ve 198 sayılı karar ile kabul edilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, 2005 yılında uygulamaya giren ortaöğretim coğrafya dersi öğretim programını içerik ve bu programın coğrafya öğretmenlerinin istihdamına etkileri açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirmektir. Böylelikle programın öğretmenlerce anlaşılmayan ve aksak yönlerine çözüm üretmektir. Birbirini karşılıklı olarak etkileyen eğitim, kalkınma ve nüfus arasındaki ilişkiler oldukça karmaşıktır. Ayrıca bu çalışmada 2005 öğretim programının coğrafya öğretmen adaylarının istihdamına nasıl bir etki yaptığını ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Program, Öğretmen görüşleri, Coğrafya öğretim programı, istihdam, Değerlendirme

¹ Yrd. Doç.Dr. Hakan KOÇ. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ortaöğretim Sosyal Alanlar, Coğrafya Eğitimi ABD. hakankoc66@gmail.com

² Yrd. Doç.Dr. Bülent AKSOY. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi İlköğretim Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, baksoy28@gmail.com

The Evaluation Of The Views Of Teachers Concerning The Teaching Program Of 2005 Geography Course

Abstract

Educational studies carried out at educational institutions start with objective, are carried on with learning and teaching activities at educational institutions and ends up with evaluation. The most basic core of educational process is made up of learning and teaching activities. Learning and teaching activities in Turkey are determined indifferently through instructional programs prepared by The Board of Education of the Ministry of Education.

As a result of studies by the Board of Education in 2004, a global change was carried out in the program. With a purpose of educating individuals with a skill of geography and therefore reflecting the changes aiming at keeping skill education in the forefront into the program of geography of the secondary education, a working group made up of academicians and teachers was set up. The studies of renewing the program carried out by this group were endorsed by the Board of Education with a date of 14th July, 2005 and an issue no of 198.

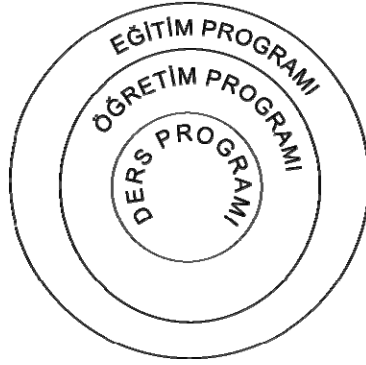
The purpose of the current study was to evaluate the geography program of secondary education that was put into effect and practice in 2005 depending on the views of teachers in terms of content and its impact on the employment of pre-service teachers, in this way finding solutions for the obscure and problematic sides of the program. The relations between education, development and population, which affect each other mutually, are quite sophisticated. Furthermore, in this study it would be tried to reveal how 2005 instructional program had an impact on the employment of pre-service geography teachers.

Key Words: Program, teacher views, geography instructional program, employment, evaluation

Giriş

Bilim ve sanatta yaşanan gelişme ve değişmelere bağlı olarak, yaşam koşullarında da sürekli bir gelişim ve değişim yaşanmaktadır. Eğitim kurumlarının bu yaşanan gelişim ve değişimleri sistemli ve bilimsel bir şekilde öğrencilere aktarmada önemli bir fonksiyonu vardır.

Eğitim kurumlarının amacı, ülkenin siyasi, sosyal ve ekonomik şartlarını göz önünde tutup ülkenin eğitim felsefesini de temel alarak bireylerde istendik bilgi, beceri ve tutum değişikliği meydana getirmektir. Toplumun geleceğinde önemli bir rolü olacak olan genç potansiyele hangi bilgi, beceri ve tutumların kazandırılacağı ve bunlara yönelik faaliyetlerin uygulanabilir şekilde ülkenin gerçekleri ve ihtiyaçları da dikkate alınarak plânlaması MEB Talim ve Terbiye Kurulu tarafından hazırlanan öğretim programlarıyla belirlenir (Engin ve Diğ.,2003, s.157).

Eğitim ve öğretimde planlama öncelikle iyi bir eğitim programı ile mümkün olabilir. Öğretmenler çalışma planlarını bir program çerçevesinde hazırlamaktadırlar. Bu bakımdan öğretimin planlaması bir program ile başlar (Kemertaş, 2003, 3). Eğitimde aşağıdaki şekilde görüleceği üzere, program kavramını çeşitlere ayırmak mümkündür. Aralarında bir takım farklılıklar mevcuttur. (Şekil:1).

Şekil:1 Program Basamakları

Eğitim programı: “Bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı millî eğitimin ve kurumun amaçlarını gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetleri kapsar” (Varış, 1996, s.14). Öğretim programı, “Okulda ya da okul dışında, bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir” (Demirel, 2003, s.6). Ders programı ise, “Öğretim programlarında yer alan bilgi kategorilerinin ve disiplinlerin ve faaliyet alanlarının, eğitim amaçları ile ilişkili olan özel amaçların gerçekleştirmeleri için öğretim ilkelerini konuların alt kategorilerini ve değerlendirme esaslarını içeren ve eğitim öğretim programlarındaki esasları öğrenci davranışına dönüştüren programdır (Varış, 1996, s.14).

Türkiye’deki öğretim programı geliştirme çalışmaları okullarda başlamış daha sonra Milli Eğitim Merkez örgütüne geçmiştir. 8 Kasım 1846 tarihinde, Mekatib-i Umumiye Nezareti kurulduktan sonra 8 Kasım 1847 de hükümetçe il öğretim yönetmeliği talimatı hazırlanmıştır. Yirmi maddeden meydana gelen bu talimat, ilköğretimin amaçlarını, ilkelerini, öğretim süreçlerini ve dersleri içermekteydi (Varış, 1996, s.34).

Ortaöğretimde program geliştirme çabaları, Cumhuriyetin ilanıyla Orta öğretim iki devre halinde düzenlenmiş ve 1924 yılının mart ayında yayınlanan 430 nolu “Tevhid-i Tedrisat” yasası ile ortaokul, lise, öğretmen okulu programlarının değiştirilmesi ve sosyoloji dersinin eklenmesi gibi çalışmalar yapılmıştır (Varış, 1996, s.15).

Cumhuriyet döneminden günümüze ilk ve ortaöğretim düzeyinde program geliştirme konusunda çeşitli çalışmalar yapılmıştır. 1941 yılında düzenlenen I. Türk Coğrafya Kongresi’den 1999 yılında kadar genellikle münferit olarak coğrafya dersi öğretim programında dokuz kez düzenleme

yapılmıştır. Son olarak, 2004 yılında Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yürütülen çalışmalar sonucunda öğretim programlarında toplu bir değişime gidilmiştir. Bu değişimde öğretim programları sadece şeklen değiştirilmemiş, aynı zamanda öğretim yaklaşımında (yapılandırmacı yaklaşım) değişiklikler yapılmıştır. Öğretim programlarında beceri eğitime ağırlık verilmiştir. Coğrafi beceriye sahip bireylerin yetiştirilmesi ve bu amaçla beceri eğitimini ön plana alan değişikliklerin, programa yansıtılması amacıyla coğrafya dersi öğretim programı yeniden yapılmış ve Talim ve Terbiye Kurulu'nun 14.07. 2005 tarih ve 198 sayılı kararı kabul edilmiştir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, 2005 yılında Türkiye'de uygulamaya giren ortaöğretim coğrafya dersi öğretim programını içerik ve bu programın coğrafya öğretmenlerinin istihdamına etkileri açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirmektir.

Çalışmanın Yöntemi

Ortaöğretim coğrafya dersi öğretim programını öğretmen görüşlerine göre değerlendirmek amacıyla yapılmış olan bu araştırmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır.

Problem Cümlesi

İçerik ve coğrafya öğretmenlerinin istihdamına etkileri gibi ölçütlere göre coğrafya öğretmenlerinin coğrafya dersi programı hakkındaki düşünce ve görüşleri ne düzeydedir?

I. İçerik ölçütüne göre, coğrafya öğretmenlerinin coğrafya dersi öğretim programı hakkındaki düşünce ve görüşleri ne düzeydedir?

II. Coğrafya dersi öğretim programının coğrafya öğretmenlerinin istihdamına etkileri ölçütüne göre, coğrafya öğretmenlerinin coğrafya dersi öğretim programı hakkındaki düşünce ve görüşleri ne düzeydedir?

Evren ve Örneklem

Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya dersi programı hakkındaki görüş ve düşüncelerini almak amacıyla hazırlanan anket Ankara ilinde görev yapan 56 coğrafya öğretmenine uygulanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerini tespit etmek amacıyla, araştırmacı tarafından dörtlü likert tipi ölçme aracı geliştirilmiştir. Geliştirilen ölçme aracının geçerlilik ve güvenilirliğini artırmak için ölçme aracındaki tüm sorular literatüre dayandırılmıştır ve coğrafya dersi öğretim programının genel amaçları ve kazanımları göz önünde bulundurulmuştur. Geliştirilen ölçme aracı üzerinde eğitim fakültesi coğrafya öğretmenliği alanından dört alan uzmanı ve on coğrafya öğretmeni ile pilot çalışma yapılmıştır. Böylelikle ölçme aracına son şekli verilmiştir.

Ortaöğretim coğrafya dersi programı hakkındaki öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilen anket, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, ankete katılan öğretmenler ile ilgili kişisel bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde, coğrafya öğretim programının içerik boyutunu değerlendirmek amacıyla görüş ve ifadeler yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise coğrafya öğretimin programının coğrafya öğretmen adaylarının istihdamına katkılarına yönelik görüş ve ifadeler yer almaktadır.

Anket formunda öğretmen görüşlerini almak amacıyla, “tamamen katılıyorum”, “büyük ölçüde katılıyorum”, “kısmen katılıyorum” ve “katılmıyorum” şeklinde dörtlü likert tipi ölçek kullanılmıştır. Veriler SPSS 15,0 paket programında frekans, yüzde ve ki-kare testi yapılarak

değerlendirilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde ve yorumlamalarda alpha=.05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Ankete Katılan Coğrafya Öğretmenlerinin Kişisel Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Coğrafya Öğretmenlerinin Eğitim Durumuna İlişkin Betimsel Veriler

Eğitim Durumu	f	%
Lisans	32	57,1
Yüksek Lisans	21	37,5
Doktora	3	5,4
Toplam	56	100,0

Tablo 1'deki verilere göre, ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin %57.1 lisans, %37.5'i yüksek lisans, %5.4'ü

doktora mezunudur.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Coğrafya Öğretmenlerinin Hizmet Yılına İlişkin Betimsel Veriler

Hizmet	f	%
0-9	22	39,3
10-19	27	48,2
20+	7	12,5
Toplam	56	100,0

Tablo 2 incelendiğinde, anketi cevaplayan coğrafya öğretmenlerinin hizmet yıllarının %39.3'ü 0- 9 yıl aralığında, %48.2'sinin 10 – 19 yıl aralığında,

%12.5'nin 20 yıl ve üzerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Coğrafya Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okul Türüne İlişkin Betimsel Veriler

Okul Türü	f	%
Genel lise	21	37,5
Meslek Lisesi	11	19,6
Anadolu	14	25,0
Fen Lisesi	6	10,7
Diğer	4	7,1
Toplam	56	100,0

Tablo 3'ten görüleceği üzere, anketi cevaplayan coğrafya öğretmenlerinin % 37.5'i genel liselerde, %19.6'sı meslek liselerinde, %25.0' i anadolu liselerinde, %10.7'si fen

liselerinde ve %7.1'i diğer tür okullarda görev yapmaktadır.

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Coğrafya Öğretmenlerinin Programı İnceleme Durumuna İlişkin Betimsel Veriler

Programı İnceleme	f	%
İnceledim	36	64,3
Büyük ölçüde	14	25,0
Kısmen inceledim	6	10,7
Toplam	56	100,0

Tablo 4'ten görüleceği üzere, anketi cevaplayan coğrafya öğretmenlerinin % 64.3' ü coğrafya öğretim programı incelediğini, %25.0' i büyük ölçüde incelediğini, %10.7'si kısmen incelediği belirtmişleridir.

Tablo 5: Araştırmaya Katılan Coğrafya Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim Seminerine Katılma Durumuna İlişkin Betimsel Veriler

Hizmet İçi Eğitim Seminerine Katılma Durumu	f	%
Evet	18	33,9
Hayır	37	66,1
Toplam	56	100,0

Tablo 5 incelendiğinde, anketi cevaplayan coğrafya öğretmenlerinin % 33,9'nun coğrafya dersi öğretim programı hizmet içi eğitim seminerine katıldığını, %66,1' nin coğrafya dersi öğretim programı tanıtım seminerine katılmadığı görülmektedir.

Tablo 6: Araştırmaya Katılan Coğrafya Öğretmenlerinin Kurstan Faydalanma Durumuna İlişkin Betimsel Veriler

Kurstan Faydalanma	f	%
Faydalandım	11	19,6
Büyük ölçüde faydalandım	5	8,9
Kısmen faydalandım	3	5,4
Faydalanmadım	2	3,6
Toplam	21	37,5
Seminere Katılmayanlar	35	62,5
Toplam	56	100,0

Tablo 6'daki verilere göre, anketi cevaplayan coğrafya öğretmenlerinin %

19.6 'sının coğrafya dersi öğretim programı hizmet içi eğitim seminerinden faydalandıkları, % 8.9'unun büyük ölçüde faydalandıkları, %5.4'ünün kısmen faydalandıkları, %3.6'sının faydalanmadıkları ve %62.5'sinin seminerine katılmadıkları görülmektedir. Anketi cevaplayan coğrafya

öğretmenlerinden coğrafya dersi öğretim programı tanıtımına yönelik hizmet içi seminerine katılanların oranı %37.5'tir. Bu oranın sadece %3.6'sı hizmet içi eğitim seminerinden faydalanmadığını belirtmişlerdir. % 33.9'luk büyük bir oran hizmet içi eğitim seminerinden farklı derecelerde faydalandıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlardan coğrafya dersi öğretim programı ile ilgili hizmet içi eğitim seminerlerinin verimli geçtiği sonucuna ulaşılabilir.

Meydan ve Bozyiğit (2008, 739)'in yapmış oldukları bir araştırmaya göre, coğrafya öğretmenlerinin çok azı yeni müfredat ile ilgili hizmet içi eğitim kurslarına katılmıştır. Ayrıca katılanlar da uygulanan hizmet içi eğitim seminerlerini yeterli bulmamışlardır.

Tablo 7: Araştırmaya Katılan Coğrafya Öğretmenlerinin Hizmetiçi Eğitim Semineri Düzenlenmesine İlişkin Görüşlerine Ait Betimsel Veriler

Hizmet İçi Eğitim Seminerini Düzenlenmeli	f	%
Evet	51	91,1
Hayır	5	8,9
Toplam	56	100,0

Tablo 7'den görüleceği üzere, anketi cevaplayan coğrafya öğretmenlerinin %

91,1'i coğrafya dersi öğretim programı hizmet içi eğitim semineri düzenlenmeli, % 8,9'u düzenlenmemelidir yönünde görüş belirtmişlerdir.

Coğrafya Öğretim Programının İçerik Boyutu ile Değerlendirilmesi

Tablo 8: Okul Türüne Göre, Coğrafya Dersi Öğretim Programı, Günümüz Ortaöğretim Coğrafya Dersi Öğretiminin İhtiyaçlarına Ve Gereksinimlerine Cevap Vermektedir İfadesine İlişkin Görüşler- Ki-Kare Testi Sonuçları

OKUL TÜRÜ		Tamamen katılıyor	Büyük ölçüde	Kısmen katılıyor	Katılmıyor	Toplam
		f				
Genel Lise	f	3	10	6	2	21
	%	14,3%	47,6%	28,6%	9,5%	100,0%
	Toplam	5,4%	17,9%	10,7%	3,6%	37,5%
Meslek Lisesi	f	4	1	3	3	11
	%	36,4%	9,1%	27,3%	27,3%	100,0%
	Toplam	7,1%	1,8%	5,4%	5,4%	19,6%
Anadolu Lisesi	f	4	5	4	1	14
	%	28,6%	35,7%	28,6%	7,1%	100,0%
	Toplam	7,1%	8,9%	7,1%	1,8%	25,0%
Fen Lisesi	f	0	0	6	0	6
	%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
	Toplam	,0%	,0%	10,7%	,0%	10,7%
Diğer	f	0	3	0	1	4
	%	,0%	75,0%	,0%	25,0%	100,0%
	Toplam	,0%	5,4%	,0%	1,8%	7,1%
Toplam	f	11	19	19	7	56
	%	19,6%	33,9%	33,9%	12,5%	100,0%
	Toplam	19,6%	33,9%	33,9%	12,5%	100,0%

$$x^2 = 24,760$$

$$sd = 12$$

$$p = 0.016$$

Tablo 8'den görüleceği üzere, meslek lisesinde görev yapan coğrafya öğretmenlerin %27,3'ü, diğer tür okullarda çalışanların %25'i, genel lisede görev yapanların %9,5'i ve Fen liselerinde görev yapanların % 7,1'i bu görüşe katılmadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 8'den de anlaşılacağı üzere coğrafya dersi öğretim programı genel lise, ve anadolu liselerinde coğrafya öğretimin ihtiyaçlarını büyük ölçüde karşıladığı görülmektedir. Fen lisesi ve diğer lise türlerinde görev yapan coğrafya öğretmenleri ise coğrafya dersi öğretim programının coğrafya öğretiminin ihtiyaçlarını ve gereksinimlerini kısmen karşıladığını belirtmişlerdir.

Tablo 8'deki verilere dayalı olarak, meslek liselerinin 11. ve 12. sınıflarında coğrafya dersi görülmediğinden ihtiyaçların karşılanamadığına yönelik eleştirilerin oranı artmıştır. Coğrafya dersi öğretim programı bir bütün halinde bu tür okul türlerinde uygulanamadığından böyle bir sonuç çıkmıştır. Gruplar arasındaki istatistiksel fark ($p < 0.05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 9: Coğrafya Öğretmenlerinin Eğitim Durumlarına Göre, Coğrafya Öğretim Programı İle Fiziki, Beşeri Ve Ekonomik Coğrafya Konularının Tekrarını En Az Düzeye İndirgenmiştir İfadesine İlişkin Görüşler- Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Duru		Tamamen Katılıyor	Büyük ölçüde Katılıyor	Kısmen Katılıyor	Katılmıyor	Toplam
Lisans	f	3	9	12	8	32
	%	9,4%	28,1%	37,5%	25,0%	100,0
	Topla	5,4%	16,1%	21,4%	14,3%	57,1%
Yüksek Lisans	f	10	4	5	2	21
	%	47,6%	19,0%	23,8%	9,5%	100,0
	Topla	17,9%	7,1%	8,9%	3,6%	37,5%
Doktora	f	0	1	2	0	3
	%	,0%	33,3%	66,7%	,0%	100,0
	Topla	,0%	1,8%	3,6%	,0%	5,4%
Toplam	f	13	14	19	10	56
	%	23,2%	25,0%	33,9%	17,9%	100,0
	Topla	23,2%	25,0%	33,9%	17,9%	100,0

$$\chi^2 = 13,199$$

$$sd = 6$$

$$p = 0.040$$

Ankete katılanların %33,9'u coğrafya öğretim programı ile fiziki, beşeri ve ekonomik coğrafya konularının tekrarını en az düzeye indirmediği görüşüne kısmen katıldıklarını belirtirken; %25'i büyük ölçüde, %23,2'side tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir (Tablo 9). Ankete katılanların %17,9'u ise coğrafya öğretim programı ile fiziki, beşeri ve ekonomik coğrafya konularının tekrarının en az düzeye indirmediği görüşüne katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu görüşe coğrafya

öğretmenlerinin %82,1'i katıldıklarını ifade etmişlerdir. Tablo 9'da yer alan veriler ışığında coğrafya öğretmenlerinin eğitim seviyesi artıkça programın konu tekrarını en aza indirdiği görüşünün geçerlilik yüzdesinin arttığı görülmektedir.

Tablo 9 ankete katılanların eğitim durumları baz alınarak incelendiğinde, yüksek lisans yapan coğrafya öğretmenlerinin %47,6'sı bu görüşe büyük ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir. Buna karşın lisans düzeyinde eğitime sahip olan coğrafya öğretmenlerinin %37,5'i bu görüşe kısmen katıldıklarını belirtmişlerdir. Tablo 9'dakine benzer bir sonucu Tomal ve Şenol (2007: 77) "Yeni program gereksiz konu ve tekrarlara yer vermemektedir" şeklinde ifade etmektedir.

Tablo 10: Coğrafya Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim Seminerinden Faydalanma Düzeyine Göre, Coğrafya Dersi Öğretiminde Yer Alan Konu Ve Kavramlar, Bilinenden Bilinmeyene, Yakından Uzağa, Somuttan Soyuta İlkelerine Göre Sistematik Bir Şekilde Verilmiştir İfadesine İlişkin Görüşler - Ki-Kare Testi Sonuçları

Seminerden Faydalanma Düzeyi		Tamamen Katılıyorum	Büyük ölçüde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Faydalandım	f	3	2	0	6	11
	%	27,3%	18,2%	,0%	54,5%	100,0%
	Toplam	14,3%	9,5%	,0%	28,6%	52,4%
Büyük ölçüde faydalandım	f	4	1	0	0	5
	%	80,0%	20,0%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam	19,0%	4,8%	,0%	,0%	23,8%
Kısmen faydalandım	f	1	1	1	0	3
	%	33,3%	33,3%	33,3%	,0%	100,0%
	Toplam	4,8%	4,8%	4,8%	,0%	14,3%
Faydalanmadım	f	0	0	2	0	2
	%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
	Toplam	,0%	,0%	9,5%	,0%	9,5%
Toplam	f	8	4	3	6	21
	%	38,1%	19,0%	14,3%	28,6%	100,0%
	Toplam	38,1%	19,0%	14,3%	28,6%	100,0%

$$x^2= 22,920 \quad sd= 9 \quad p= 0.006$$

Tablo 10'dan anlaşılacağı üzere, hizmet içi eğitim seminerinden faydalandığını belirtenlerin %27.3'ü tamamen, %18.2'si büyük ölçüde faydalandıklarını belirtmişlerdir.

Hizmet içi eğitim seminerinden büyük ölçüde faydalandığını belirtenlerin, %80'i tamamen katıldığını, yine % 20'si büyük ölçüde katıldığını belirtmiştir. Hizmet içi eğitim seminerinden faydalandım ve büyük ölçüde faydalandım diyenlerin toplam %57.1'i coğrafya dersi öğretiminde yer alan konu ve kavramların bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa, somuttan soyuta ilkelerine göre sistematik şekilde verildiğini belirtmişlerdir.

Tablo 10 incelendiğinde hizmet içi coğrafya dersi öğretim programı tanıtım seminerine katılanların programa bakış açısında faydalanma düzeyine göre anlamlı bir artış göstermektedir [$\chi^2= 0.006$, $sd= 1.03049$, $p< .05$]. Bu durum coğrafya öğretim programı hizmet içi tanıtım seminerinin verimli geçtiğini göstermektedir.

Tomal ve Şenol'un (2007: 71) yapmış olduğu bir çalışmada kazanımların sistematik ve tutarlı bir şekilde ifade edilmediğini ve kazanımların planlanması ile ilgili bir problemin varlığından söz etmektedirler. Tablo 10'dakinin aksine Tomal ve Şenol'un yapmış olduğu bir çalışmada zıt sonuçların ortaya çıkmasında en büyük etkenin Tomal ve Şenol'un çalışmasında coğrafya dersi öğretim programının sadece 9. sınıf kazanımlarının ele alınıp incelenmesi olabilir.

Tablo 11: Eğitim Durumlarına Göre, Coğrafya Dersi Öğretim Programı; Daha Önceden İşlenmeyen Fiziki Coğrafyanın Konu Ve Kavramlarını Orta Öğretim Coğrafya Dersi Literatürüne Kazandırmıştır İfadesine İlişkin Görüşler- Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Durumu		Tamamen Katılıyorum	Büyük ölçüde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Lisans	f	1	4	13	14	32
	%	3,1%	12,5%	40,6%	43,8%	100,0%
	Toplam	1,8%	7,1%	23,2%	25,0%	57,1%
Yüksek lisans	f	6	3	8	4	21
	%	28,6%	14,3%	38,1%	19,0%	100,0%
	Toplam	10,7%	5,4%	14,3%	7,1%	37,5%
Doktora	f	3	0	0	0	3
	%	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam	5,4%	,0%	,0%	,0%	5,4%
Toplam	f	10	7	21	18	56
	%	17,9%	12,5%	37,5%	32,1%	100,0%
	Toplam	17,9%	12,5%	37,5%	32,1%	100,0%

$$\chi^2= 21,640$$

$$sd= 6$$

$$p= 0.001$$

Tablo 11'den görüleceği üzere bu görüşe, ankete katılanların %17.9'u tamamen, %12.5'i büyük ölçüde %37.5'i de kısmen katıldıklarını belirtmişlerdir.

Ankete katılanların büyük çoğunluğu %62,9'u çeşitli derecelerde bu görüşe katıldıklarını belirtirken, %32,1'i bu görüşe katılmadığını belirtmişlerdir. Gruplar arasındaki istatistiksel fark ($p < .05$) oranında anlamlı bulunmuştur. Ankete katılanların eğitim durumundaki artışa göre bu görüşe katılım oranının yükseldiği görülmektedir.

Tablo 12: Eğitim Durumuna Göre, Coğrafya Dersi Öğretim Programı Daha Önceden İşlenmeyen Beşeri Ve Ekonomik Coğrafyaya Ait Konu Ve Kavramları Orta Öğretim Coğrafya Dersi Literatürüne Kazandırmıştır İfadesine İlişkin Görüşler- Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Durumu		Tamamen Katılıyorum	Büyük ölçüde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Lisans	f	2	10	11	9	32
	%	6,3%	31,3%	34,4%	28,1%	100,0%
	Toplam	3,6%	17,9%	19,6%	16,1%	57,1%
Yüksek lisans	f	7	5	5	4	21
	%	33,3%	23,8%	23,8%	19,0%	100,0%
	Toplam	12,5%	8,9%	8,9%	7,1%	37,5%
Doktora	f	3	0	0	0	3
	%	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam	5,4%	,0%	,0%	,0%	5,4%
Toplam	f	12	15	16	13	56
	%	21,4%	26,8%	28,6%	23,2%	100,0%
	Toplam	21,4%	26,8%	28,6%	23,2%	100,0%

$$x^2 = 17,170$$

$$sd = 6$$

$$p = 0.009$$

Tablo 12 incelendiğinde, %23,2'si bu görüşe katılmadığını belirtirken %76,8'i değişik düzeylerde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu görüşe tamamen katılan lisans mezunlarının oranı %3,6 iken yüksek lisans mezunlarının %12,5'i ve doktora mezunlarının %100 bu görüşe tamamen katıldıklarını

belirtmişlerdir. Gruplar arasındaki istatistiksel fark ($p < 0.05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 12 incelendiğinde ankete katılanların eğitim durumlarındaki artışa göre, coğrafya dersi öğretim programı daha önceden işlenmeyen beşeri ve ekonomik coğrafyaya ait konu ve kavramlarını orta öğretim coğrafya dersi literatürüne kazandırmıştır, görüşüne katılım oranlarında bir artışın olduğu söylenebilir.

Tablo13: Öğretim Programını İnceleme Durumuna Göre, Coğrafya Dersi Öğretim Programını Daha Önceden İşlenmeyen Beşeri Ve Ekonomik Coğrafyaya Ait Konu Ve Kavramları Orta Öğretim Coğrafya Dersi Literatürüne Kazandırmıştır İfadesine İlişkin Görüşler- Ki-Kare Testi Sonuçları

Programını İnceleme Durumu		Tamamen Katılıyorum	Büyük ölçüde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
İnceledim	f	11	11	9	5	36
	%	30,6%	30,6%	25,0%	13,9%	100,0%
	Toplam	19,6%	19,6%	16,1%	8,9%	64,3%
Büyük ölçüde inceledim	f	1	1	5	7	14
	%	7,1%	7,1%	35,7%	50,0%	100,0%
	Toplam	1,8%	1,8%	8,9%	12,5%	25,0%
Kısmen İnceledim	f	0	3	2	1	6
	%	,0%	50,0%	33,3%	16,7%	100,0%
	Toplam	,0%	5,4%	3,6%	1,8%	10,7%
Toplam	f	12	15	16	13	56
	%	21,4%	26,8%	28,6%	23,2%	100,0%
	Toplam	21,4%	26,8%	28,6%	23,2%	100,0%

$$x^2 = 13,678 \quad sd = 6 \quad p = 0.033$$

Ankete katılanların coğrafya dersi programını inceleme durumlarına göre bakıldığında; büyük ölçüde incelediğini belirtenlerin %50'si, kısmen inceledim diyenlerin %16,7'si ve inceledim diyenlerin %13,9'u bu görüşe katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 13 incelendiğinde, coğrafya dersi öğretim programı daha önceden işlenmeyen beşeri ve ekonomik coğrafyaya ait konu ve kavramları

orta öğretim coğrafya dersi literatürüne kazandırmıştır, görüşüne coğrafya öğretim programını büyük ölçüde incelediğini belirtenlerin %50'si, kısmen inceledim diyenlerin %16,7'si ve inceledim diyenlerin %13,9'u katılmadıklarını belirtmişlerdir. Oysaki coğrafya öğretim programında yer alan B.9.10., B.11.1, B.11.3, B.11.4, B.11.5, kazanımlarda verilen konu ve kavramların daha önceki programlarda verilmediği dikkat çekmektedir. Anketi cevaplayanların büyük bir çoğunluğunun bu kazanımları dikkate almadıkları görülmektedir.

Tablo 14: Eğitim Durumuna Göre, Coğrafya Dersi Öğretim Programı Çevreye Ve Çevre Sorunlarına Dikkat Çeken Bir Bakış Açısı Getirmiştir İfadesine İlişkin Görüşler- Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Durumu		Tamamen Katılıyorum	Büyük ölçüde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Lisans	f	14	12	6	0	32
	%	43,8%	37,5%	18,8%	,0%	100,0%
	Toplam	25,0%	21,4%	10,7%	,0%	57,1%
Yüksek lisans	f	10	7	3	1	21
	%	47,6%	33,3%	14,3%	4,8%	100,0%
	Toplam	17,9%	12,5%	5,4%	1,8%	37,5%
Doktora	f	1	0	0	2	3
	%	33,3%	,0%	,0%	66,7%	100,0%
	Toplam	1,8%	,0%	,0%	3,6%	5,4%
Toplam	f	25	19	9	3	56
	%	44,6%	33,9%	16,1%	5,4%	100,0%
	Toplam	44,6%	33,9%	16,1%	5,4%	100,0%

$$\chi^2=24,718$$

$$sd= 6$$

$$p=0.000$$

Tablo 14 incelendiğinde lisans mezunlarının % 43,8'i, yüksek lisans mezunlarının % 47,6'sı ve doktora mezunlarının %33,3'ü bu görüşe tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Gruplar arasındaki istatistiksel fark ($p < 0.05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 14'dakine benzer bir sonucu, Tomal ve Şenol (2007: 81) “ Yeni programın eski programdan üstün olduğu yönlerden birisi de yakın

çevre ve sorunları ile ilgili konulara yeterince yer vermesidir” şeklinde ifade etmektedirler.

Tablo 15: Okul Türüne Göre, Coğrafya Dersi Öğretim Programı Çevreye Ve Çevre Sorunlarına Dikkat Çeken Bir Bakış Açısı Getirmiştir İfadesine İlişkin Görüşler- Ki-Kare Testi Sonuçları

Okul Türü		Tamamen Katılıyorum	Büyük ölçüde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Genel lise	f	13	5	2	1	21
	%	61,9%	23,8%	9,5%	4,8%	100,0%
	Toplam	23,2%	8,9%	3,6%	1,8%	37,5%
Meslek Lisesi	f	3	4	4	0	11
	%	27,3%	36,4%	36,4%	,0%	100,0%
	Toplam	5,4%	7,1%	7,1%	,0%	19,6%
Anadolu Lisesi	f	7	4	3	0	14
	%	50,0%	28,6%	21,4%	,0%	100,0%
	Toplam	12,5%	7,1%	5,4%	,0%	25,0%
Fen Lisesi	f	1	5	0	0	6
	%	16,7%	83,3%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam	1,8%	8,9%	,0%	,0%	10,7%
Diğer	f	1	1	0	2	4
	%	25,0%	25,0%	,0%	50,0%	100,0%
	Toplam	1,8%	1,8%	,0%	3,6%	7,1%
Toplam	f	25	19	9	3	56
	%	44,6%	33,9%	16,1%	5,4%	100,0%
	Toplam	44,6%	33,9%	16,1%	5,4%	100,0%

$$x^2= 30,606 \quad sd= 12 \quad p= 0.002$$

Tablo 15 incelendiğinde; ankete katılanların %44,6’sı gibi ağırlıklı bir bölümünün tamamen bu görüşe katıldığı görülmektedir. Bu görüşe fen lisesinde çalışanların %83,3’ü büyük ölçüde, anadolu liselerinde çalışanların %50’si ve genel liselerde çalışanların %61,9’u tamamen, meslek lisesi türü okullarda çalışanların %36,4’ü ile diğer tür okullarda çalışanların %25’i büyük ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir. Buna karşın diğer tür okullarda çalışanların %50’si bu görüşe katılmadığını ifade etmiştir.

Tablo 16: Eğitim Durumuna Göre, Coğrafya Öğretim Programındaki Kazanımlar Günlük Yaşamla İlişkilendirilmiştir İfadesine İlişkin Görüşler- Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Durumu		Tamamen Katılıyorum	Büyük ölçüde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Lisans	f	5	19	6	2	32
	%	15,6%	59,4%	18,8%	6,3%	100,0%
	Toplam	8,9%	33,9%	10,7%	3,6%	57,1%
Yüksek lisans	f	8	4	5	4	21
	%	38,1%	19,0%	23,8%	19,0%	100,0%
	Toplam	14,3%	7,1%	8,9%	7,1%	37,5%
Doktora	f	1	0	2	0	3
	%	33,3%	,0%	66,7%	,0%	100,0%
	Toplam	1,8%	,0%	3,6%	,0%	5,4%
Toplam	f	14	23	13	6	56
	%	25,0%	41,1%	23,2%	10,7%	100,0%
	Toplam	25,0%	41,1%	23,2%	10,7%	100,0%

$$x^2=13,967 \quad sd= 12 \quad p= 0.030$$

Tablo 16 incelendiğinde bu görüşe yüksek lisans mezunlarının %38,1'i tamamen, lisans mezunlarının % 59,4'ü büyük ölçüde ve doktora mezunlarının %66,7'si kısmen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Gruplar arasındaki istatistiksel fark ($p < 0.05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 16'dakine benzer bir sonucu, Tomal ve Şenol (2007: 72) " Yeni öğretim programı gerçekten günlük hayatta kullanılabilir kazanımlara ve becerilere fazlasıyla yer vermiştir" şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 17: Kıdeme Göre, Coğrafya Öğretim Programındaki Kazanımlar Günlük Yaşamla İlişkilendirilmiştir İfadesine İlişkin Görüşler- Ki-Kare Testi Sonuçları

Kıdem		Tamamen Katılıyorum	Büyük ölçüde	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
-------	--	---------------------	--------------	--------------------	--------------	--------

Year:2 Number: 2 Spring: 2010

0-9	f	8	6	5	3	22
	%	36,4%	27,3%	22,7%	13,6%	100,0%
	Topl	14,3%	10,7%	8,9%	5,4%	39,3%
10-19	f	6	16	5	0	27
	%	22,2%	59,3%	18,5%	,0%	100,0%
	Topl	10,7%	28,6%	8,9%	,0%	48,2%
20+	f	0	1	3	3	6
	%	,0%	16,7%	35,1%	50,0%	100,0%
	Topl	,0%	1,8%	5,4%	5,4%	10,7%
Toplam	f	14	23	13	6	56
	%	25,0%	41,1%	23,2%	10,7%	100,0%
	Topl	25,0%	41,1%	23,2%	10,7%	100,0%

$$x^2=22,326$$

$$sd= 6$$

$$p= 0.008$$

Tablo 17'den anlaşılacağı üzere; meslekteki kıdemi 0-9 yıl arası olan öğretmenlerin % 36,4'ü tamamen, 10-19yıl kıdemi olanların %59,3'ü büyük ölçüde ve 20 ve üzeri yıl kıdemi olanlarında %33,3'ü kısmen bu görüşe katıldıklarını belirtmişlerdir. Gruplar arasındaki istatistiksel fark ($p < 0.05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Ankete katılanların meslekteki kıdemlerine göre coğrafya öğretim programındaki kazanımlar günlük yaşamla ilişkilendirilmiştir, görüşüne katılım düzeyleri incelendiğinde; tablo 17'de görüldüğü üzere mesleki kıdemdeki artışa bağlı olarak bu görüşe katılım düzeyinde bir düşme görülmektedir.

Tablo 18: Eğitim Durumuna Göre, Coğrafya Dersi Öğretim Programı Küresel Isınma, İklim Değişikliği Vb. Güncel Konu Ve Kavramlara Yer Vermişti İfadesine İlişkin Görüşler- Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Durumu	Tamamen Katılıyorum	Büyük ölçüde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
---------------	---------------------	--------------------------	--------------------	--------------	--------

Lisans	f	16	9	5	2	32
	%	50,0%	28,1%	15,6%	6,3%	100,0%
	Toplam	28,6%	16,1%	8,9%	3,6%	57,1%
Yüksek lisans	f	9	5	7	0	21
	%	42,9%	23,8%	33,3%	,0%	100,0%
	Toplam	16,1%	8,9%	12,5%	,0%	37,5%
Doktora	f	1	0	0	2	3
	%	33,3%	,0%	,0%	66,7%	100,0%
	Toplam	1,8%	,0%	,0%	3,6%	5,4%
Toplam	f	26	14	12	4	56
	%	46,4%	25,0%	21,4%	7,1%	100,0%
	Toplam	46,4%	25,0%	21,4%	7,1%	100,0%

$$x^2=20,095 \quad sd= 6 \quad p= 0.003$$

Tablo 18 incelendiğinde lisans mezunlarının %50'si, yüksek lisans mezunlarının %42,9'u ve doktora mezunlarının %33,3'ü bu görüşe tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 18' den de anlaşılacağı gibi eğitim durumuna bağlı olarak eğitim durumu arttıkça bu görüşe katılım oranında bir düşme gözlenmektedir.

Tablo 19: Kıdeme Göre, Coğrafya Dersi Öğretim Programı Küresel Isınma, İklim Değişikliği Vb. Güncel Konu Ve Kavramlara Yer Vermiştir İfadesine İlişkin Görüşler- Ki-Kare Testi Sonuçları

Year:2 Number: 2 Spring: 2010

Kıdem		Tamamen Katılıyorum	Büyük ölçüde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
0-9 Yıl	f	12	3	7	0	22
	%	54,5%	13,6%	31,8%	,0%	100,0%
	Toplam	21,4%	5,4%	12,5%	,0%	39,3%
10-19 Yıl	f	13	9	1	4	27
	%	48,1%	33,3%	3,7%	14,8%	100,0%
	Toplam	23,2%	16,1%	1,8%	7,1%	48,2%
20+ Yıl	f	1	2	4	0	6
	%	16,7%	18,5%	66,7%	,0%	100,0%
	Toplam	1,8%	1,8%	7,1%	,0%	10,7%
Toplam	f	26	14	12	4	56
	%	46,4%	25,0%	21,4%	7,1%	100,0%
	Toplam	46,4%	25,0%	21,4%	7,1%	100,0%

$$x^2= 21,549 \quad sd= 6 \quad p= 0.010$$

Tablo 19 incelendiğinde; mesleki kıdemi 0-9 yıl olanların %54,5'i ve 10-19 yıl kıdemi olanların % 48,1'i bu görüşe tamamen katılırken 20 yıl ve daha üzeri kıdeme sahip olan öğretmenlerin %16.7'si bu görüşe tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Coğrafya dersi öğretim programı küresel ısınma, iklim değişiklikleri v.b güncel konu ve kavramlara yer vermiştir. Görüşü tablo 19'dan anlaşılacağı üzere mesleki kıdemdeki artışa bağlı olarak bu görüşe katılım düzeyinde bir düşme görülmektedir.

Tablo 20: Eğitim Durumuna Göre, Coğrafya Dersi Öğretim Programı, Orta Öğretim Öğrencilerinde Coğrafi Bilinç Ve Bakış Açısı Kazandırmaya Uygun Bir Programdır İfadesine İlişkin Görüşler- Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Durumu		Tamamen Katılıyorum	Büyük ölçüde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Lisans	f	4	11	15	2	32
	%	12,5%	34,4%	46,9%	6,3%	100,0%
	Toplam	7,1%	19,6%	26,8%	3,6%	57,1%
Yüksek lisans	f	6	4	8	3	21
	%	28,6%	19,0%	38,1%	14,3%	100,0%
	Toplam	10,7%	7,1%	14,3%	5,4%	37,5%
Doktora	f	0	1	0	2	3
	%	,0%	33,3%	,0%	66,7%	100,0%
	Toplam	,0%	1,8%	,0%	3,6%	5,4%
Toplam	f	10	16	23	7	56
	%	17,9%	28,6%	41,1%	12,5%	100,0%
	Toplam	17,9%	28,6%	41,1%	12,5%	100,0%

$$x^2=13,103 \quad sd= 6 \quad p= 0.041$$

Tablo 20'den anlaşılacağı üzere, ankete katılanların eğitim durumuna göre bu görüşe katılım düzeyleri incelendiğinde doktora mezunları %66,7 oranında bu görüşe katılmazken, yüksek lisans mezunlarının %14,3'ü ve lisans mezunlarının %3,6'sı bu görüşe katılmadığını belirtmişlerdir. Ankete katılanların eğitim durumu arttıkça bu görüşe katılım oranında bir düşme görülmektedir. Gruplar arasındaki istatistiksel fark ($p < 0.05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 21: Okul Türüne Göre, Coğrafya Dersi Öğretim Programı, Orta Öğretim Öğrencilerinde Coğrafi Bilinç Ve Bakış Açısı Kazandırma Uygun Bir Programdır İfadesine İlişkin Görüşler- Ki-Kare Testi Sonuçları

Okul Türü		Tamamen Katılıyorum	Büyük ölçüde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Genel lise	f	1	8	11	1	21
	%	4,8%	38,1%	52,4%	4,8%	100,0%
	Toplam	1,8%	14,3%	19,6%	1,8%	37,5%
Meslek Lisesi	f	4	1	5	1	11
	%	36,4%	9,1%	45,5%	9,1%	100,0%
	Toplam	7,1%	1,8%	8,9%	1,8%	19,6%
Anadolu Lisesi	f	4	4	5	1	14
	%	28,6%	28,6%	35,7%	7,1%	100,0%
	Toplam	7,1%	7,1%	8,9%	1,8%	25,0%
Fen Lisesi	f	1	3	1	1	6
	%	16,7%	50,0%	16,7%	16,7%	100,0%
	Toplam	1,8%	5,4%	1,8%	1,8%	10,7%
Diğer	f	0	0	1	3	4
	%	,0%	,0%	25,0%	75,0%	100,0%
	Toplam	,0%	,0%	1,8%	5,4%	7,1%
Toplam	f	10	16	23	7	56
	%	17,9%	28,6%	41,1%	12,5%	100,0%
	Toplam	17,9%	28,6%	41,1%	12,5%	100,0%

$$x^2=25,918$$

$$sd= 12$$

$$p= 0.011$$

Tablo 21 ankete katılanların çalıştığı okul türüne göre incelendiğinde, genel liselerde görev yapanların %52.4'ü, meslek liselerinde görev yapanların % 45.5'i, anadolu liselerinde görev yapanların %35.7'si bu görüşe kısmen katıldıklarını, belirtmişlerdir. Ankete katılanlardan diğer tür okullarda çalışanların %75'i, fen liselerinde çalışanların %16,7'si, meslek liselerinde çalışanların %9,1'i anadolu liselerinde çalışanların %7,1'i ile genel lisede çalışanların %4.8'i katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 22: Eğitim Durumuna Göre, Coğrafya Öğretim Programındaki Kazanımların Veriliş Sırası Öğretim Süreci Ve Planlaması Açısından Kendi İçerisinde Tutarlılık Göstermektedir İfadesine İlişkin Görüşler- Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Durumu		Tamamen Katılıyorum	Büyük ölçüde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Lisans	f	1	11	12	8	32
	%	3,1%	34,4%	37,5%	25,0%	100,0%
	Toplam	1,8%	19,6%	21,4%	14,3%	57,1%
Yüksek lisans	f	7	4	4	6	21
	%	33,3%	19,0%	19,0%	28,6%	100,0%
	Toplam	12,5%	7,1%	7,1%	10,7%	37,5%
Doktora	f	2	1	0	0	3
	%	66,7%	33,3%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam	3,6%	1,8%	,0%	,0%	5,4%
Toplam	f	10	16	16	14	56
	%	17,9%	28,6%	28,6%	25,0%	100,0%
	Toplam	17,9%	28,6%	28,6%	25,0%	100,0%

$$x^2=15,050 \quad sd= 6 \quad p= 0.020$$

Tablo 22 incelendiğinde, ankete katılanlardan lisans mezunlarının % 3,1'i bu görüşe tamamen katılırken, yüksek lisans mezunlarının %33,3'ü ve doktora mezunlarının % 66,7'si tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Gruplar arasındaki istatistiksel fark ($p < 0.05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Tablo22'den de anlaşılacağı gibi eğitim durumu arttıkça bu görüşe katılım oranında bir artış görülmektedir.

Tablo 22'deki sonucun aksine Tomal ve Şenol (20007, s.95) kazanımlar sistematik ve tutarlı bir şekilde ifade edilmemiştir, şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 23: Eğitim Durumuna Göre, 9. Sınıflar İçin, Coğrafya Dersi Öğretim Programında Öngörülen Ders Saati Uygulamada Yeterlidir İfadesine İlişkin Görüşler- Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Durumu		Tamamen Katılıyorum	Büyük ölçüde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Lisans	f	2	3	4	23	32
	%	6,3%	9,4%	12,5%	71,9%	100,0%
	Toplam	3,6%	5,4%	7,1%	41,1%	57,1%
Yüksek lisans	f	2	1	3	15	21
	%	9,5%	4,8%	14,3%	71,4%	100,0%
	Toplam	3,6%	1,8%	5,4%	26,8%	37,5%
Doktora	f	0	0	3	0	3
	%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
	Toplam	,0%	,0%	5,4%	,0%	5,4%
Toplam	f	4	4	10	38	56
	%	7,1%	7,1%	17,9%	67,9%	100,0%
	Toplam	7,1%	7,1%	17,9%	67,9%	100,0%

$$x^2=15,172$$

$$sd= 6$$

$$p= 0.019$$

Tablo 23 incelendiğinde lisans mezunlarının %71,9 ve yüksek lisans mezunlarının %71,4'ü bu görüşe katılmadıklarını ifade ederlerken doktora mezunlarının %100'ü kısmen katıldıklarını belirtmişlerdir. Tablo 23'ten anlaşılacağı üzere, 9. sınıflar için, coğrafya dersi öğretim programında öngörülen ders saati uygulamada yeterlidir, görüşüne katılım oranları oldukça düşüktür. Coğrafya öğretmenlerinin genel kanısı 9. Sınıfların coğrafya ders saati artırılması yönündedir. Coğrafya dersinin 10., 11. ve 12. Sınıflardaki ders saati anketi cevaplayan coğrafya öğretmenleri tarafından yeterli bulunmuştur.

Meydan ve Bozyiğit (2008, s.739)'in yapmış olduğu bir araştırmaya göre de coğrafya dersinin içeriğinin özellikle 9.sınıf müfredatı için mevcut haftalık ders saati ile tamamlanması mümkün değildir. Haftalık ders saatinin en az dört saate çıkarılması gerekmektedir. Öğretmenlerin istekleri de ders saatlerinin artırılması şeklindedir.

Tablo 24: Seminer Düzenlenmelidir Durumuna Göre Coğrafya Dersi Öğretim Programı Hem Ürünü Hem De Süreci Ölçmeye Yönelik Ölçme Ve Değerlendirme Mantığını Benimsemiştir İfadesine İlişkin Görüşler- Ki-Kare Testi Sonuçları

Seminer Düzenlenmeli		Tamamen Katılıyorum	Büyük ölçüde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Evet	f	15	16	19	1	51
	%	29,4%	31,4%	37,3%	2,0%	100,0%
	Toplam	26,8%	28,6%	33,9%	1,8%	91,1%
Hayır	f	0	2	1	2	5
	%	,0%	40,0%	20,0%	40,0%	100,0%
	Toplam	,0%	3,6%	1,8%	3,6%	8,9%
Toplam	f	15	18	20	3	56
	%	26,8%	32,1%	35,7%	5,4%	100,0%
	Toplam	26,8%	32,1%	35,7%	5,4%	100,0%

$$x^2=14,255 \text{ sd}= 3 \text{ p}= 0.003$$

Tablo 24 incelediğinde, hizmet içi eğitim düzenlenmelidir görüşünü savunanların %37,3'ü bu görüşe kısmen katılırken, hizmet içi eğitim düzenlenmemelidir görüşünü savunanların %40'ı ise bu görüşe büyük ölçüde katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Meydan ve Bozyiğit 'in (2008, s.739) yapmış olduğu bir araştırmaya göre de öğretmenler yeni öğretim programıyla birlikte uygulanmaya başlanan ölçme ve değerlendirme vasıtalarından olumlu olarak etkilenmişlerdir.

Gülersoy'a (2008, s.402) göre, eski program sonuca yönelik bir değerlendirme sistemini benimsemiş iken, yeni program bunun yanında özellikle etkinliklerde ortaya çıkan öğrenme süreçleri sırasında katılım ve performansı değerlendirmektedir. Yeni programdaki değerlendirme araç ve yöntemleri oldukça çeşitlilik göstermektedir. Bunlara örnek olarak öğrenci ürün dosyası, anekdotlar, projeler, gösteriler, çoktan seçmeli testler gösterilebilir.

Coğrafya Dersi Öğretim Programının Coğrafya Öğretmen Adaylarının

Year:2 Number: 2 Spring: 2010

İstihdamına Etkisinin Değerlendirilmesi

Tablo 25: Eğitim Durumuna Göre, Coğrafya Dersi Öğretim Programı İle Birlikte Orta Öğretim Kurumlarında Coğrafya Dersinin Katsayısı Artmıştır İfadesine İlişkin Görüşler- Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Durumu		Tamamen Katılıyorum	Büyük ölçüde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Lisans	f	7	5	6	14	32
	%	21,9%	15,6%	18,8%	43,8%	100,0%
	Toplam	12,5%	8,9%	10,7%	25,0%	57,1%
Yüksek lisans	f	6	10	3	2	21
	%	28,6%	47,6%	14,3%	9,5%	100,0%
	Toplam	10,7%	17,9%	5,4%	3,6%	37,5%
Doktora	f	1	2	0	0	3
	%	33,3%	66,7%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam	1,8%	3,6%	,0%	,0%	5,4%
Toplam	f	14	17	9	16	56
	%	25,0%	30,4%	16,1%	28,6%	100,0%
	Toplam	25,0%	30,4%	16,1%	28,6%	100,0%

$$x^2= 12,738 \quad sd= 6 \quad p= 0.047$$

Coğrafya dersi öğretim programı ile birlikte ortaöğretim kurumlarında coğrafya dersinin katsayısı artmıştır görüşü, ankete katılanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde, lisans mezunlarının %21,9'u, yüksek lisans mezunlarının %28,6'sı ve doktora mezunlarının %33,3'ünün bu görüşe tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Tablo 25'ten anlaşılacağı üzere, eğitim durumu arttıkça coğrafya dersi öğretim programı ile birlikte orta öğretim kurumlarında coğrafya dersinin katsayısı artmıştır, görüşüne katılım oranı artmaktadır. Gruplar arasındaki istatistiksel fark ($p < 0.05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 25'teki sonuca benzer bir durumu Kızılcıoğlu (2006, s.16) şu şekilde ifade etmektedir: Yeni müfredata yönelik düzenlemeler ve

uygulamalardan anlaşılacağı üzere bütün lise öğrencilerinin temel coğrafya eğitimi almalarına yönelik önemli adımlar atılmıştır. Ders kredilerinin artırılması coğrafya bilimi adına sevindiricidir.

Tablo 26: Öğretim Programını İnceleme Durumuna Göre, Coğrafya Dersi Öğretim Programı İle Birlikte Ortaöğretim Kurumlarında Coğrafya Dersinin Katsayısı Artmıştır İfadesine İlişkin Görüşler- Ki-Kare Testi Sonuçları

Programı İnceleme Durumu		Tamamen Katılıyorum	Büyük ölçüde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
İnceledim	f	13	11	4	8	36
	%	36,1%	30,6%	11,1%	22,2%	100,0%
	Toplam	23,2%	19,6%	7,1%	14,3%	64,3%
Büyük ölçüde inceledim	f	1	4	2	7	14
	%	7,1%	28,6%	14,3%	50,0%	100,0%
	Toplam	1,8%	7,1%	3,6%	12,5%	25,0%
Kısmen İnceledim	f	0	2	3	1	6
	%	,0%	33,3%	50,0%	16,7%	100,0%
	Toplam	,0%	3,6%	5,4%	1,8%	10,7%
Toplam	f	14	17	9	16	56
	%	25,0%	30,4%	16,1%	28,6%	100,0%
	Toplam	25,0%	30,4%	16,1%	28,6%	100,0%

$$x^2=13,028 \quad sd= 6 \quad p= 0.043$$

Tablo 26'dan anlaşılacağı üzere; programı büyük ölçüde inceledim diyenlerin %50'si, inceledim diyenlerin %22,2'si ve kısmen inceledim diyenlerinde %16,7'si bu görüşe katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Fakat aşağıda yer alan 1998 ve 2005 coğrafya dersi öğretim programlarına göre hazırlanan coğrafya dersi haftalık ders çizelgesini gösteren tablolar incelendiğinde, dört okul türü baz alınarak bir değerlendirme yapılmıştır. 1998 yılı coğrafya dersi öğretim programına göre hazırlanan haftalık ders saati çizelgesinde dört okul türünde haftada 65 saat coğrafya dersi görülürken, 2005 yılı coğrafya dersi öğretim programına göre hazırlanan haftalık ders saati çizelgesinde dört okul türünde haftada 76 saat coğrafya dersi

görülmektedir. Üstelik bünyesinde en çok öğrenci barındıran genel ve anadolu liselerinde haftada yedi saatlik bir artış söz konusudur. Bu artan ders saatinin coğrafya dersi öğretmenlerinin istihdam sayısını artırdığı bir gerçektir.

SINIFLAR	OKUL TÜRLERİ										
	Genel Lise				Fen	Anadolu Lisesi				Güzel Sanatlar	
	TM	S	MF	Y		TM	S	MF	YD	Müzi	Resim
9. SINIF	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
10. SINIF	2	3	-	3	-	2	3	-	3	3	3
11. SINIF	3	3	-	3	-	3	3	-	3	3	3
TOPLAM	7	8	2	8	2	7	8	2	8	8	8

1998 Yılındaki Coğrafya Dersi Öğretim Programına Göre Haftalık Coğrafya Ders Saati Çizelgesi (2498 Sayılı Tebliğler Dergisi)

SINIFLAR	OKUL TÜRLERİ										
	Genel Lise				Fen	Anadolu Lisesi				Güzel Sanatlar	
	TM	S	MF	Y		TM	S	MF	YD	Müzi	Resim
9. SINIF	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
10. SINIF	4	4	2	2	-	4	4	2	2	2	2
11. SINIF	2	4	-	-	-	2	4	-	-	-	-
12. SINIF	2	4	-	-	-	2	4	-	-	-	-
TOPLAM	10	14	4	4	2	10	14	4	4	4	4

2005 Yılındaki Coğrafya Dersi Öğretim Programına Göre Haftalık Coğrafya Ders Saati Çizelgesi (<http://ogm.meb.gov.tr/>)

Tablo 27: Hizmet İçi Eğitim Semineri Düzenlenmelidir Durumuna Göre Coğrafya Öğretim Programı Coğrafya Öğretmenlerinin İstihdam Sayısını Artırmıştır İfadesine İlişkin Görüşler- Ki-Kare Testi Sonuçları

Seminer Düzenlenmeli		Tamamen Katılıyorum	Büyük ölçüde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
	f	5	16	10	20	51
	%	9,8%	31,4%	19,6%	39,2%	100,0%

Evet	Toplam	8,9%	28,6%	17,9%	35,7%	91,1%
Hayır	f	3	1	0	1	5
	%	60,0%	20,0%	,0%	20,0%	100,0%
	Toplam	5,4%	1,8%	,0%	1,8%	8,9%
Toplam	f	8	17	10	21	56
	%	14,3%	30,4%	17,9%	37,5%	100,0%
	Toplam	14,3%	30,4%	17,9%	37,5%	100,0%

$\chi^2=9,654$ $sd= 3$ $p= 0.022$

Tablo 27 incelediğinde, hizmet içi eğitim düzenlenmelidir görüşünü savunanların %39,2'si bu görüşe katılmazken, hizmet içi eğitim düzenlenmemelidir görüşünü belirtenlerin %60'ı tamamen katılmaktadırlar.

Tablo 28: Hizmet İçi Eğitim Semineri Düzenlenmelidir Durumuna Göre, Coğrafya Dersi Öğretim Programı İle Birlikte Devlet Ve Özel Ortaöğretim Kurumlarında Daha Fazla Coğrafya Öğretmenine İhtiyaç Duyulmaktadır İfadesine İlişkin Görüşler- Ki-Kare Testi Sonuçları

Seminer Düzenlenmeli		Tamamen Katılıyorum	Büyük ölçüde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Evet	f	7	18	10	16	51
	%	13,7%	35,3%	19,6%	31,4%	100,0%
	Toplam	12,5%	32,1%	17,9%	28,6%	91,1%
Hayır	f	4	1	0	0	5
	%	80,0%	20,0%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam	7,1%	1,8%	,0%	,0%	8,9%
Toplam	f	11	19	10	16	56
	%	19,6%	33,9%	17,9%	28,6%	100,0%
	Toplam	19,6%	33,9%	17,9%	28,6%	100,0%

$\chi^2=13,045$ $sd= 3$ $p= 0.005$

Coğrafya dersi öğretim programı ile birlikte devlet ve özel ortaöğretim kurumlarında daha fazla coğrafya öğretmenine ihtiyaç duyulmaktadır. Görüşüne ankete katılanların hizmet içi eğitim programı düzenlenmelidir görüşlerine göre incelediğinde, hizmet içi eğitim semineri düzenlenmelidir, görüşünü savunanların %35,3'ü büyük ölçüde katıldığını ifade ederken, hizmet içi eğitim semineri düzenlenmemelidir görüşünü

belirtenlerin %80'i tamamen katılmaktadırlar. Coğrafya öğretim programı coğrafya öğretmenlerinin istihdam sayısını arttırmıştır. Görüşüne ankete katılanların hizmet içi eğitim programı düzenlemelidir görüşlerine göre incelediğinde, hizmet içi eğitim düzenlenmelidir görüşünü savunanların %39,2'si bu görüşe katılmazken, hizmet içi eğitim düzenlenmemelidir görüşünü belirtenlerin %60'ı tamamen katılmaktadırlar. Oysaki Talim ve Terbiye Kurulu'nun 14 / 07/ 2005 tarih ve 198 sayılı kararı ile kabul edilen coğrafya dersi öğretim programı ile artan ders katsayısı coğrafya öğretmenlerinin atamalarına olumlu yönde katkı sağlamıştır. Aşağıdaki tabloda görüleceği üzere, coğrafya öğretim programının yürürlüğe girdiği 2005 – 2009 yılları arası beş yıllık süreçte 1434 coğrafya öğretmeni atanırken, 2000 -2004 yılları arası beş yıllık süreçte 330 coğrafya öğretmeni atanmıştır.

Sözleşmeli ve kadrolu yıllara göre atanan coğrafya öğretmen sayıları	YILLAR									
	200	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Atama yapılmadı			60	115	135	206	100	360	492	276
Atama yapılmadı										

Yıllara göre atanan coğrafya öğretmen sayıları (<http://personel.meb.gov.tr>)

Sonuçlar ve Öneriler

Coğrafya dersi öğretim programının içerik boyutu ile ilgili görüşlerde coğrafya öğretmenlerinin hizmet yılı arttıkça genelde bu görüşlere katılım yüzdesi düşmektedir.

Coğrafya dersi öğretim programının içerik boyutu ile ilgili görüşlerde coğrafya öğretmenlerinin eğitim durumu artıkça genelde bu görüşlere katılım yüzdesi artmaktadır.

Tablo 23'ten anlaşılacağı üzere, 9. sınıflar için, coğrafya dersi öğretim programında öngörülen ders saati uygulamada yeterlidir, görüşüne katılım oranları oldukça düşüktür. Veriler ışığında, coğrafya dersi öğretim programının 9. sınıflar için ders saati boyutu ile ilgili bir sorun görülmektedir. 9. sınıfların ders saatinin artırılması şuan için mümkün gözükmemektedir. Ancak Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı bünyesinde kurulacak bir komisyonla 9. sınıfların kazanım sayısı azaltılıp, bu kazanımların diğer sınıflara kaydırılması mümkün olabilir. Böylelikle bu sorun giderilebilir.

Tablo 24 incelendiğinde coğrafya dersi öğretim programı hem ürünü hemde süreci ölçmeye yönelik ölçme ve değerlendirme mantığını benimsemiştir görüşüne, "hizmet içi eğitim semineri düzenlenmelidir" görüşünü savunanların %37,3'ü kısmen katılırken hizmet içi eğitim düzenlenmemelidir görüşünü savunanların %40'ı ise büyük ölçüde katıldıklarını ifade etmişlerdir. Oysaki coğrafya dersi öğretim programının 37.-71. sayfaları arasında hem ürünü hemde süreci ölçmeye yönelik ölçme değerlendirme araçları ve özellikleri tanıtılmıştır. Bundan sonra yapılacak olan hizmet içi coğrafya dersi öğretim programı tanıtım seminerlerinde ölçme ve değerlendirme boyutuna daha fazla önem verilmeli bu alana yönelik öğretmenlere uygulamalar yaptırılmalıdır.

Tablo 26'dan anlaşılacağı üzere, "hizmet içi eğitim semineri düzenlemelidir" diyenler coğrafya dersi öğretim programı ile birlikte orta öğretim kurumlarında coğrafya dersinin katsayısı artmıştır, görüşüne katılım oranı düşmektedir. Bundan sonra yapılacak olan hizmet içi eğitim seminerlerinde coğrafya dersinin katsayısı ile ilgili bilgilendirmeler yapılmalıdır.

Aşağıdaki tablodan görüleceği üzere, 2005 yılı coğrafya dersi öğretim programı coğrafya öğretmen adaylarının istihdamına olumlu yönde katkı sağladığı bir gerçektir. Bu durumu 1200 mevcutlu genel bir liseden örnekle açıklayalım. Bu genel lise 30 kişiden oluşan 40 sınıflık bir ortaöğretim kurumu olsun. Bu genel lisenin 1998 ve 2005 coğrafya öğretim programında kaç coğrafya öğretmenine

ihtiyaç duyduğunu norm kadro yöntemine göre hesaplayalım. Norm kadrolar 15 saat üzerinden hesaplanmaktadır.

SINIFLAR					1998 yılı coğrafya dersi öğretim programına göre ders saati	2005 yılı coğrafya dersi öğretim programı göre ders saati
	MF	EA	TS			
12. Sınıf	10 adet	5	3	2	yok	Eşit ağırlık sınıflarında 3x2:6 saat, sosyal sınıflarında 2x4: 8 saatlik ders gözükmektedir.
11. Sınıf	10 adet	5	3	2	Eşit ağırlık sınıflarında 3x3: 9 saat, sosyal sınıflarda 2x3: 6 saatlik ders gözükmektedir.	Eşit ağırlık sınıflarında 3x2: 6 saat, sosyal sınıflarda 2x4: 8 saatlik ders gözükmektedir.
10. Sınıf	10 adet	5	3	2	Eşit ağırlık sınıflarında 2x3: 6 saat, sosyal sınıflarda 2x3:6 saatlik ders gözükmektedir.	Sayısal sınıflarda 5x2: 10 saat, eşit ağırlık sınıflarında 3x4:12 saat, sosyal sınıflarda 2x4: 8 saatlik ders gözükmektedir.
9. Sınıf	10 adet	10			10x2: 20 saatlik ders gözükmektedir.	10x2:20 saatlik ders gözükmektedir.
Toplam					47 saatlik ders gözükmektedir. Norm kadraya göre 3 coğrafya öğretmenine ihtiyaç duyulmaktadır.	78 saatlik ders gözükmektedir. Norm kadroya göre 5 coğrafya öğretmenine ihtiyaç duyulmaktadır.

1998 ve 2005 Coğrafya Dersi Öğretim Programlarında Sınıflar Göre Ders Kat Sayıları

Program geliştirme genel anlamıyla eğitim programlarının tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve değerlendirme sonucu elde edilen veriler doğrultusunda yeniden değerlendirilmesi sürecidir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere program geliştirme devamlılık isteyen bir süreç ve çalışmadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı bünyesine daimi şekilde hizmet verecek coğrafya dersi öğretim programını araştırma ve geliştirme komisyonu kurulmalıdır.

Kaynakça

- Bozyiğit, R. ve Meydan, A. (2008). Yeni Coğrafya Müfredatının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *III: Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi*, s:734-739. Adana. Basımevi: Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları.
- Demiralp, N. (2007). Coğrafya Eğitiminde Materyaller ve 2005 Coğrafya Dersi Öğretim Programı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt:15, No:1, s: 373 - 384.
- Demirel, Ö. (1994). Planlamadan Değerlendirmeye, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Engin, İ. Akbaş, Y. ve Gençtürk, E. (2003). I. Coğrafya Kongresinden Günümüze Liselerimizde Müfredat Programlarındaki Değişimler. *Milli Eğitim Dergisi*, sayı:157. Ankara.
- Gülersoy, A.E. (2008). Ortaöğretim Müfredat Programlarının Yeniden Yapılandırılması Sürecinde Yeni Coğrafya Müfredat Programlarının Değerlendirilmesi. *III: Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi*, s:734-739. Adana. Basımevi:Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları.
- Karabağ, S. (2007). Coğrafya Dersi Öğretim Programı. *Türk Coğrafya Kurumu – Ege Üniversitesi, Coğrafya Çalıştayı Bildirileri*, İzmir.
- Karabağ, S. ve Şahin, S. (2007), Kuram ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi. Ankara: Gazi Büro Kitapevi.
- Kemertaş, İ. (2003). Öğretimde Planlama ve Değerlendirme. İstanbul: Birsen Yayınevi.
- Kızılçaoğlu, A. (2006). Coğrafya Dersi Öğretim Programı Hakkında Düşünceler, sbe. Balikesir. edu. tr/dergi/edergi/c9s16/makale/c9s16m1.pdf –
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), (1998). Coğrafya Dersi Öğretim Programı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, *Tebliğler Dergisi*, sayı: 2498, Ankara.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), (2005). Coğrafya Dersi Öğretim Programı. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.

Tomal, N. Şenol, E. (2007). Lise 1. Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Öğretmenlerce Değerlendirilmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, sayı:175, S: 67- 97, Ankara.

Varış, F. (1996). Eğitimde Program Geliştirme, Ankara: Alkım Yayıncılık.

<http://ogm.meb.gov.tr/>